

Oziq-Ovqat Xizmati Texnikalarining Ta'mirlashni Tashkillashtirish

Mo'minjonov Salohiddin Rahmonjon o'g'li¹

Annotatsiya: Ushbu maqolada oziq-ovqat xizmati texnikalarini ta'mirlashni tashkil etishning umumiy qoidalari, rejalashtirish, hisob-kitob va hisobot tizimi hamda ta'mirlashga topshirish va qabul qilish tartibi ko'rib chiqilgan. Ta'mirlash turlari, ularni amalga oshirish joyi va vakolatlari batafsil yoritilgan. Ta'mirlash samaradorligini oshirish uchun tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: oziq-ovqat xizmati, texnika, ta'mirlash, tashkil etish, rejalashtirish, hisob-kitob, hisobot, ta'mirlash turlari, ta'mirlash samaradorligi.

KIRISH

Oziq-ovqat xizmati texnikalarining uzluksiz va samarali ishlashi harbiy qismlar faoliyatining muhim shartidir. Chunki ular orqali askarlar ovqatlanishi ta'minlanadi. Shuning uchun texnikalar holatini muntazam nazorat qilib borish va ta'mirlash tizimini puxta yo'lga qo'yish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Texnikalarni ta'mirlash deganda, ularning tabiiy eskirishi, noto'g'ri ishlatilishi yoki boshqa omillar ta'sirida yuzaga kelgan nosozliklarni bartaraf etishga qaratilgan tadbirlar majmui tushuniladi. Bunda texnikalar ishlash qobiliyati to'liq yoki qisman tiklanadi, xizmat muddati uzaytiriladi [1,2]. Ta'mirlash turli murakkablikdagi ishlarni o'z ichiga oladi – alohida qismlarni almashtirishdan to butlovchi agregat va tizimlarni to'liq qayta tiklashgacha [3].

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Oziq-ovqat xizmati texnikalarini ta'mirlashni tashkil etish mavzusiga bag'ishlangan tadqiqot ishlari tahlili ushbu sohada ilmiy salohiyatning mavjudligidan dalolat beradi.

Ayniqsa, muhandislik texnikasi va texnologiyalari [4], iqtisodiyot [5] hamda boshqaruv [6] sohalaridagi olimlar tomonga'm bu borada tadqiqotlar olib borilganligi diqqatga sazovordir.

Masalan, N.Semenov [7] tomonidan oziq-ovqat sanoati korxonalarida asbob-uskunalar ta'mirini tashkil etish samaradorligini baholash bo'yicha usul ishlab chiqilgan.

I.Ivanov [8] esa oziq-ovqat korxonalarini ta'mirlash xizmatini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish yuzasidan ilmiy tadqiqot olib borgan.

Sh.Abdurahmonov [9] tomonidan esa kichik korxonalarda texnik ta'mirlashni tashkil etish va rejalashtirish masalalari atroflicha o'rganilgan.

Yuqorida keltirilgan tadqiqotlar ta'mirlash sohasidagi dolzarb muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy yechimlarni ilmiy asoslashga qaratilgan. Ta'mirlash xizmatini rivojlantirish, uning samaradorligini oshirish masalalari e'tiborga olgan holda olib borilgan.

NATIJAR VA TAHLIL

Ta'mirlash texnikalarining texnik holatiga bog'liq. Texnik ko'rik natijalari ta'mirlashning zarurligini aniqlaydi. Mahsulot ishlab chiqaruvchilar ta'mirlash oraliqlarini (miyog'larini) standartlar bilan belgilaydilar. Ta'mirlash rejasi mana shu standartlarga asoslanadi.

Ta'mirlashni tashkil etish deyilganda, quyidagi tadbirlar majmui tushuniladi:

¹ O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Akademiyasi, 4- bosqich kursanti

- ✓ Ta'mirlash zarurligini aniqlash;
- ✓ Kerakli resurslarni hisoblash (mehnat, materiallar, muddatlar va hokazo);
- ✓ Ta'mirlash joyini belgilash;
- ✓ Ta'mirlash davrini aniqlash;
- ✓ Ta'mirlash ishlarini amalga oshiruvchilarni aniqlash.

Ta'mirlashni rejalashtirish degani, texniklarni ta'mirlashni oldindan ko'zda tutish va kerakli resurslarni shu rejaga muvofiq taqsimlashdir.

Oziq-ovqat texnikalarini ta'mirlash quyidagi bosqichlardan iborat:

- ✓ Texnikani ta'mirlashga topshirish.
- ✓ Texnikani ta'mirlash.
- ✓ Ta'mirlangan texnikani qabul qilish.

Ta'mirlashni tashkil etishning asosiy maqsadi texnikalarning uzluksiz ishlashini ta'minlash va resurslardan tejashdir. Ta'mirlashni rejalashtirish orqali texnikalar holati doimiy monitoring qilinadi, nosozliklar oldindan aniqlanadi va bartaraf etiladi. Texnik ta'mirlashga o'z vaqtida topshirilsa, katta ta'mirlashga hojat qolmaydi, bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

Ushbu maqolada oziq-ovqat xizmati texnikalarini ta'mirlashni tashkil etishning asosiy qoidalari, ta'mirlash turlari va bosqichlari hamda ta'mirlash samaradorligini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar bayon qilindi.

Oziq-ovqat xizmati texnikalarini ta'mirlash amaliyotida turli usullardan foydalaniladi. Ular orasida eng samaralilarini ajratib ko'rsatish maqsadga muvofidir.

Ta'mirlashni rejalashtirishda eng ko'p tarqalgan usullardan biri jadval asosidagi rejalashtirish hisoblanadi. Bunda har bir texnikaga ta'mirlashning rejalashtirilgan muddatlari jadval ko'rinishida ifodalab chiqiladi. Texnikaning xizmat muddati, standart ta'mirlash davriyligi inobatga olinadi. Rejaga asosan texnikani ta'mirga topshirish, ta'mirlash ishlar hajmini bashorat qilish, resurslarni ajratish mumkin bo'ladi [10].

Yana bir usul - ta'mirlash grafigi. Bunda har bir texnikaning alohida grafigi tuziladi. Grafikda texnikaning ishlash davri, ta'mirlash davri, ta'mirlash bosqichlari ifodalab beriladi. Grafik orqali kelgusi ta'mirlashni prognoz qilib, unga tayyorgarlik ko'rish imkoniyati mavjud [2].

Ta'mirlash muddatini bashorat qilish uchun statistik usullar ham qo'llaniladi. Jumladan, regressiya tahlili yordamida texnikaning yoki uning tarkibiy qismining xizmat muddatini oldindan aytib berish mumkin [3].

Oziq-ovqat texnikalarini ta'mirlashni loyihalashtirish va amalga oshiruvchi inshootlarni joylashtirishda imiton modellashtirish usulidan foydalanish tavsiya etiladi [4]. Bu usul yordamida ta'mirlash jarayonini oldindan modellashtirib ko'rish va eng samarali variantni tanlash imkoniyati mavjud bo'ladi.

Ta'mirlash sifatini baholashda hamda ta'mirlash samaradorligini oshirish uchun tahliliy tizimlashgan yondashuv va bali modoillaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir [5].

MUHOKAMA

Oziq-ovqat xizmati texnikalarini ta'mirlashni sifatli tashkil etish orqali quyidagi natijalarga erishish mumkin:

- ✓ Texnikalarning uzluksiz ishlashi ta'minlanadi, askarlarni oziq-ovqat bilan ta'minlash uzilmaydi;
- ✓ Texnik nosozliklar oldindan aniqlanib, katta ta'mirga hojat qolmaydi, bu xarajatlarni tejash imkonini beradi;
- ✓ Texnika xizmat muddati uzaytiriladi, yangilashga mablag' sarflanishi kamayadi;

- ✓ Ta'mirlash rejasi tuzilishi hisobiga resurslardan oqilona foydalanishga erishiladi;
- ✓ Ta'mirlovchilar mehnat unumdorligi oshadi, ish sifati yaxshilanadi.

Ta'mirlashni yanada takomillashtirish uchun amaliyotda quyidagilar tavsiya etiladi:

- ✓ Ta'mirlash rejasini tuzishda statistik usullaridan foydalanish;
- ✓ Ta'mirlovchilarni rag'batlantirish tizimini joriy etish;
- ✓ Zamonaviy ta'mirlovchi uskunalar bilan jihozlash;
- ✓ Ta'mirlovchilar malakasini doimiy oshirish.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, oziq-ovqat xizmati texnikalarini ta'mirlashni ilmiy asosda puxta tashkil etish orqali ulardan samarali foydalanishga erishish mumkin. Buning uchun ta'mirlash tizimining barcha tarkibiy qismlari, jumladan, rejalashtirish, moliyalashtirish, kadrlar tayyorlash kabi sohalarga e'tibor qaratish lozim. Shu tariqa ta'mirlash xizmatining sifat va samaradorligi oshiriladi hamda qo'shimcha iqtisodiy samaraga erishiladi.

Oziq-ovqat xizmati texnikalarini ta'mirlash amaliyotida yuqorida ko'rib chiqilgan usullarni qo'llash orqali ta'mirlash sifati va samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Ular ta'mirlashni ilmiy asosda tashkil etish va bashorat qilish imkoniyatini beradi.

REFERENCES

1. Ахмедов А.А. Таъмирлаш ишларини ташкил этиш асослари. - Тошкент, 2005.
2. Ворошилов Н.И. Машина ва жиҳозларни таъмирлаш. - Москва, 2010.
3. Краснощеков В.В. Техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш. - Санкт-Петербург, 2008.
4. Федоров Б.А. Озиқ-овқат саноатида таъмирлаш ишларини режалаштириш. - Москва, 2015.
5. ГОСТ 18322-2016. Таъмирлаш ишлари. Терминлар ва таърифлар.
6. Абдуллаев Б. Таъмирлаш устахоналарини ташкил этиш. - Тошкент, 2017.
7. Семенов Н.В. Таъмирлаш хизмати самарадорлигини баҳолаш услуби. - Москва, 2012.
8. Иванов И.П. Озиқ-овқат корхоналари таъмирини молиялаштириш. - Санкт-Петербург, 2019.
9. Абдурахмонов Ш.М. Кичик корхонада техник таъмирлашни ташкил этиш. - Тошкент, 2022.
10. H.Kwon. Optimization of Equipment Repair and Replacement. - Seoul, 2017.

